

Sygn. akt I CZ 55/16

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa M. B.

przeciwko "S." spółce z o.o. w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 września 2016 r.,

zażalenia strony pozwanej na wyrok Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 21 marca 2016 r., sygn. akt VI ACa .../15,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Powód M. B. domagał się zasądzenia od pozwanej „S.” spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w P. kwoty 2.947.503,00 zł z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu i kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy w [...] wyrokiem z dnia 2 marca 2015 r. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1.000.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 sierpnia 2008 r. do dnia zapłaty (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II), zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 16.981,00 zł tytułem zwrotu kosztów sądowych (pkt III), nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa kwotę 17.922,65 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt IV) i zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego (pkt V). Sąd ten ustalił, że powód i jego córka w dniach 31 stycznia 2008 r. i 28 lutego 2008 r. przekazali pozwanej kwotę 500.000,00 USD w związku z zamiarem zakupu nieruchomości stanowiącej własność pozwanej. Wskazał przy tym, że charakter tego świadczenia pozostawał między stronami sporny; zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala stwierdzić, że powyższa kwota stanowiła pożyczkę, zaliczkę lub zadek. Pozwana nie zwróciła powodowi 300.000,00 USD, stanowiącej - według zgodnych twierdzeń stron - równowartość 1.000.000,00 zł, co usprawiedliwia powództwo w tym zakresie. Dalej idące żądanie, obejmujące kwotę 1.947.503,00 zł z tytułu odszkodowania, nie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny w [...], na skutek apelacji strony pozwanej, wyrokiem z dnia 21 marca 2016 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego w [...] w punkcie I, III oraz V i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania. U podstaw tego rozstrzygnięcia legło stwierdzenie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż nie zbadał materialnoprawnej podstawy roszczenia, nie ustalił jaki stosunek prawny łączył strony i nie dokonał oceny zasadności żądania pozwu. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika, jakie okoliczności faktyczne i przepisy prawa materialnego uzasadniały zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kwoty 1.000.000,00 zł. Zaniechanie dokonania w tym zakresie stosownych ustaleń oraz dokonania ich oceny prawnej musi skutkować - stosownie do art. 386 § 4 k.p.c. - wydaniem orzeczenia kasatoryjnego.

W zażaleniu na to orzeczenie strona pozwana zarzuciła naruszenie art. 386 § 1 i § 4 k.p.c. podnosząc, iż Sąd Apelacyjny miał obowiązek rozpoznać sprawę co do istoty, przeprowadzając uzupełniający dowód z przesłuchania stron w celu ustalenia podstawy faktycznej roszczenia powoda, a następnie dokonać oceny zasadności żądania powoda w świetle przesłanek materialnoprawnych. W konkluzji pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania apelacji pozwanego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Środek odwoławczy przewidziany w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest szczególnym rodzajem zażalenia. Przy ocenie jego zasadności należy brać pod uwagę jedynie zgodność wyroku uchylającego wydanego przez sąd odwoławczy z przesłankami ustawowymi warunkującymi podjęcie takiego orzeczenia; poza zakresem badania Sądu Najwyższego pozostają kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego orzeczenia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14, z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

Zgodnie z art. 386 k.p.c., uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji wraz z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić w razie stwierdzenia nieważności postępowania (§ 2), nierozpoznania istoty sprawy albo jeżeli wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (§ 4).

U podstaw zaskarżonego wyroku legło stwierdzenie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się jednolicie, że do nierozpoznania istoty sprawy dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, co może mieć miejsce m.in. w przypadku zaniechania zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony wskutek bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 9 stycznia

1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315; z 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 Nr 3, poz. 36; z 21 października 2005 r., III CK 161/05, nie publ.; z 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1-2, poz. 2 oraz postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, Nr 1, poz. 22 i z 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97 - nie publ.).

Okoliczności sprawy niniejszej jednoznacznie wskazują na to, że Sąd pierwszej instancji zaniechał zbadania i wyjaśnienia podstawy merytorycznej roszczeń powoda. Przede wszystkim Sąd ten w ogóle nie wskazał co jest źródłem tych roszczeń oraz jaki mają one charakter; jedynie w odniesieniu do żądania zapłaty kwoty 1.947.503.00 zł stwierdził lakonicznie, że obejmuje ono roszczenie odszkodowawcze. Tymczasem prawidłowe zidentyfikowanie zgłoszonego pod osąd roszczenia stanowi punkt wyjścia do oceny jego zasadności; bez ustalenia treści dochodzonego roszczenia oceny takiej w sposób prawidłowy nie można przeprowadzić.

Skoro Sąd Okręgowy odniósł się do roszczeń powoda bez zbadania ich merytorycznej treści, to nie można uznać, że rozpoznał istotę sprawy. Sąd Apelacyjny trafnie zatem stwierdził, że spełniona została przesłanka wydania orzeczenia kasatoryjnego, przewidziana w art. 398 § 4 k.p.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy, uznając zarzuty podniesione w zażaleniu za bezzasadne, na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw

kc